

RJEŠAVANJE ENERGETSKIH IZAZOVA ENERGETSKIH ZAJEDNICA U HRVATSKOJ

Kratki prikaz politika, ožujak 2024

IZAZOVI

PREPORUKE

Nedostatak preciznosti i jasnoće u pravnim definicijama i odredbama

Složen zakonodavni okvir uvelike otežava razvoj i djelovanje energetske zajednice.

Ova situacija, zajedno s nedostatkom smjernica za provedbu zakona i koordinacije između različitih nacionalnih dionika odgovornih za prenošenje, obeshrabruje energetske inicijative koji bi željeli pokrenuti energetske zajednice ili se uključiti u skupinu aktivnih kupaca.

Nacionalna vlada trebala bi pojasniti pravni okvir za energiju zajednice i uspostaviti okvir za koordinaciju raznih tijela zaduženih za provođenje zakona kako bi se osigurale sinergije između nacionalne, regionalne i lokalne razine. Rješenje bi moglo biti nacionalno koordinacijsko tijelo sa sudionicima iz različitih razina odlučivanja i provođenja zakona u energetske sektoru.

Dugoročno gledano, nadležno ministarstvo trebalo bi predstaviti strategiju s jasnim ciljevima za energiju zajednice. Ona bi se morala temeljiti na studiji utjecaja koje bi energetske zajednice mogle imati u Hrvatskoj.

Složenost postupka registracije

Postupak registracije kao službene energetske zajednice toliko je složen u Hrvatskoj da trenutno nema službenih energetske zajednice.

Postupak registracije energetske zajednice mogao bi se provesti putem registra u koji bi bile uključene zajednice koje ispunjavaju minimalni skup utvrđenih i dogovorenih kriterija. Za zajednice koje nude energetske usluge svojim članovima mogao bi se predvidjeti jednostavniji proces, dok bi za zajednice koje žele poslovati na energetske tržištu bili potrebni dodatni zahtjevi koje ionako drugi energetske akteri za pojedine djelatnosti moraju zadovoljiti.

Skup jasnih i pojednostavljenih kriterija koji definira energetske projekt zajednice ili energetske zajednicu također bi trebao poslužiti kao osnova za proces kontrole i provjere za kontinuirano praćenje uspostavljenih zajednica. Ako energetske zajednica ne ispunjava kriterije, zajednica bi trebala izgubiti svoj status. Takav pristup bi trebao spriječiti korporativno preuzimanje i osigurati da registrirani projekti djeluju u interesu zajednice.

Nepostojanje službenih smjernica o primjeni zakona i propisa

Osnivanje „Informacijskog centra” kojim upravlja ministarstvo nadležno za energetske zajednice značajno bi olakšalo uspostavu i rast energetske zajednice.

Centar bi služio za pojašnjenje i tumačenje zakona te bi centar mogao ponuditi informacije, stručne savjete i smjernice u vezi s relevantnim zakonodavstvom. Služio bi kao središnja referentna točka za sve relevantne dionike, uključujući stručnjake, voditelje projekata u zajednici, organizacije koje podupiru projekte obnovljive energije i javnost.

Nedostatak definicija dijeljenja energije

Trenutno ne postoji jasna definicija ni smjernice o različitim konceptima i aktivnostima povezanih s dijeljenjem energije (kako izgleda razmjena, prodaja energije unutar zajednice te koji su potencijalni troškovi).

Ove neizvjesnosti rezultiraju tehničkim, pravnim i ekonomskim preprekama za praktičnu provedbu dijeljenja energije u Hrvatskoj.

Koncept dijeljenja energije treba razjasniti i definirati na nacionalnoj razini od strane nadležnih regulatornih tijela kako bi se postigao tehnički i ekonomski smisao energetske projekata.

Dijeljenje energije među članovima energetske zajednice mora se tumačiti u okviru pojmova „tehničke razmjene energije” i „financijske razmjene zajedničke energije”, pri čemu tehnički pojam označava razmjenu energije izraženu u kWh, a financijski razmjenu novčane vrijednosti (€).

Okvir za dijeljenje energije potrebno je definirati s određenim stupnjem fleksibilnosti kako bi se omogućilo pokretanje nekoliko pilot-projekata. Na temelju rezultata pilot-projekata može se izraditi dodatna analiza kako bi se dodatno prilagodili pristupi i primjena ključeva za dijeljenje energije.

Potrebno je jasno definirati koji su mogući troškovi mreže u vezi s dijeljenjem energije i kako će operatori izračunavati iznose zajedničke energije (vremenski okvir i postupak izračuna).

Naknade za dijeljenje energije moraju biti definirane tako da podupiru aktere zainteresirane za dijeljenje energije i izgradnju energetske zajednice te moraju omogućiti razvoj održivih i atraktivnih poslovnih modela.

Ograničenje kolektivne vlastite potrošnje (skupine aktivnih kupaca) na jednu višestambenu zgradu

Trenutno je kolektivna kolektivna potrošnja za vlastite potrebe iz obnovljivih izvora energije ograničena na jednu višestambenu zgradu. To sprječava brojne potrošače da se uključe u dijeljenje energije, a da ne moraju osnovati novu pravnu osobu.

Proširenje granice kolektivne vlastite potrošnje na veće područje

Proširenje mogućnosti dijeljenja energije s područja zgrade na najmanje jednu niskonaponsku trafostanicu značajno bi povećalo potencijal za sudjelovanje u shemi dijeljenja energije.

Time bi se velikom broju korisnika omogućilo dijeljenje energije bez potrebe osnivanja nove pravne osobe.

Status članova u skupini aktivnih kupaca treba biti jednak statusu vlastite potrošnje u pojedinim kućanstvima kako bi se omogućili prvi održivi poslovni modeli.

Ograničenje članstva

Općine i gradovi često ne mogu sudjelovati u energetske zajednici.

Potrebno je ukloniti ograničenja članstva koji imaju udio vlasništva od 40% u drugoj pravnoj osobi, jer općine i gradovi imaju udio u javnim tvrtkama čiji su osnivači obično s 100% vlasništva.

Složeni i skupi zahtjevi kod registracije energetskih zajednica

Postupci za registraciju kao energetske zajednice uključuju nekoliko zahtjeva koje novoosnovane energetske zajednice mogu teško ispuniti, kao što su: zapošljavanje jednog kvalificiranog stručnjaka, poslovni prostor, ali i visoke administrativne naknade i najmanje 3.000 EUR na svojim računima u prethodna tri mjeseca.

Kako bi se olakšao postupak registracije, može se poduzeti sljedeće:

- Uklanjanje zahtjeva za zapošljavanje jednog stručnjaka: savjeti i stručnost mogu se dobiti putem ugovora o uslugama s trećom stranom.
- Uklanjanje zahtjeva za uredskim prostorom.
- Smanjenje naknade za registraciju i rezerve na bankovnom računu za manje/pilot-projekte.

Ograničenje veličine energetskih projekata stoji na putu razvoju većih zajednica

Ukupna snaga energetskih projekata energetske zajednice ograničena je na maksimalno 500 kW. To ograničenje čini osnivanje zajednica s više od pedeset članova objektivno nemogućim. Taj uvjet čini energetske zajednice manje konkurentnim na tržištu u usporedbi s drugim komercijalnim subjektima.

Potrebno je ukloniti ograničenje od 500 kW za projekte energetskih zajednica kako bi se omogućili veći projekti zajednice koji su obično isplativiji od manjih te kako bi se osiguralo ravnopravno sudjelovanje energetskim zajednicama u razvoju energetskih projekata.

Zajednice bi trebale moći instalirati sustave koji su znatno veći od ukupne snage svojih priključaka kako bi se omogućilo pokretanje drugih poslovnih modela osim dijeljenja energije (npr. zajednice koje prodaju energiju na tržištu).

Nedostatak programa potpore i podrške energetskim zajednicama

Početna faza uspostave energetskog projekta zajednice podrazumijeva određene troškove koje energetske zajednice ne mogu pokriti. Trenutno ne postoji sustav podrške i potpore za energetske zajednice u Hrvatskoj na nacionalnoj ni lokalnoj razini.

Energetskim zajednicama potrebno je na raspolaganje staviti tehničku, pravnu i financijsku potporu. Možemo se ugledati na primjere dobre prakse razvijene u drugim državama članicama EU-a koje:

- Pružaju savjetodavnu podršku zajednicama za početne projektne aktivnosti i ideje
- Otvaranje financiranja ili tehnička pomoći u izradi tehničke dokumentacije
- Pružanje pravne podrške pri uspostavi energetskih zajednica
- Stvaranje bankovnih jamstva od strane države ili lokalnih tijela
- Pružanje financijske potpore za razvoj projekata i plaćanje naknada vezanih uz registraciju
- Kreiranje financijskih potpora za pokrivanje naknada vezane uz prijenosnu i distribucijsku mrežu u dijeljenju energije
- Osiguravanje posebnih kvota za dodjelu tržišnih premija i zajamčenih otkupnih cijena za energetske projekte u zajednici.

Složeni pravni okvir sputava suradnju s općinama i gradovima

Zakonom je propisano da član energetske zajednice građana ne može imati više od 40% dionica u vlasništvu druge pravne osobe koja želi sudjelovati u zajednici. Ovo ograničenje često isključuje općine iz sudjelovanja u energetskim zajednicama.

Osim toga, općine i javni akteri ograničeni su postojećim zakonodavnim okvirom, kojim se sprječavaju eksperimentiranje i inovacije u sektoru kao što je javna nabava koja bi favorizirala projekte koji uključuju građane.

Općine bi trebale moći izravno sudjelovati u energetskim zajednicama i pružati potporu energetskim projektima u zajednici.

Slično javnim tijelima u Belgiji ili Nizozemskoj, hrvatski gradovi i općine trebali omogućiti sudjelovanje svojih stanovnika u energetskim projektima.

Također, općine bi trebale uključiti društvene i zelene kriterije u postupke javne nabave kako bi olakšale upotrebu javnih zgrada i zemljišta u okviru energetskih zajednica ili omogućile druge oblike suradnje.

INFORMACIJE O PROJEKTU

Održiva kolektivna građanska akcija za lokalnu Europu (SOCALÉ) 203050 namjerava približiti Europu svojim građanima poticanjem stvaranja energetskih zajednica, u potpunosti iskorištavajući povoljan pravni okvir EU-a o energiji građana.

Za više informacija posjetite

Ovaj je projekt primio financijska sredstva iz programa za istraživanje i inovacije Obzor 2020. Europske unije pod ugovorom o dodjeli sredstava br. 101033676.